

RÁSI SZILVIA

Eszterházy Károly Egyetem

szilviarasi@gmail.com

A CÍM ÉS A KULCSFOGALOM TUDOMÁNYOS SZÖVEGALKOTÁSBAN BETÖLTÖTT SZEREPE

1. Bevezetés

Az utóbbi időkből az tudományos írás (*academic writing*) mint kutatási terület, téma egyre nagyobb szerepet kap a tudományos diskurzusban, különösen nemzetközi szinteken (Altınmakas–Bayyurt 2018; Al–Khasawneh 2017; Talebzadeh et al. 2013). Mindazonáltal a tudományos írás szerves részét képező címadással és a kulcsszavak problematikájával mind nemzetközi, mind hazai viszonylatban csekélyebb számú tanulmány jelent meg – a jelenlegi kutatás a hazai szakirodalmat kívánja bővíteni.

A tanulmány egy olyan kísérlet tanulságait mutatja be, amelynek során két absztrakthoz egyetemi oktatóknak és hallgatóknak kellett címet és kulcsszavakat rendelni. A vizsgálat az absztraktok címének nyelvi megalkotottságát, sajátosságait vizsgálja, és azt mutatja be, hogy milyen technikák érvényesülnek a kulcsfogalmak és azok mennyiségi korlátjainak meghatározása során, illetve hogy ezek hogyan függenek össze az oktatói és hallgatói e területen való jártassággal, rutinnal és tapasztalattal.

2. Tudományos írás

Magyarországi viszonylatban az anyanyelvi tantárgyak esetében jellemző, hogy a tanárok a fogalmazótanítás során elsődlegesen a retorikus írást tanítják, így a hazai közoktatásban a forrásalapú írás tanítása minimálisra csökkent (Pintér–Molnár 2017). A forrásalapú szövegalkotás a szakirodalmi információkon alapuló írást jelenti, amely a nemzetközi szakirodalomban (Klein–Boscolo 2016; Kirkpatrick 2012) *writing from sources*-ként terjedt el. Szilassy (2014) egy korábbi kutatásában kimutatta, hogy nagy hiányosságok vannak a leérettségizett, felsőoktatási tanulmányaik elején járó hallgatók szövegalkotási képességeiben. Többek között ennek az az oka, hogy a diákok kommunikációs készségeinek, képességeinek, illetve az írásbeli szövegalkotásuknak fejlesztésére a közoktatásban nincs kellő hangsúly fektetve (vö. Jánk 2016, 2017). Ugyanakkor elvárás és feltétel, hogy a felsőoktatásban tanuló hallgatók tudományos íráskészsége megfelelő legyen ahhoz, hogy tanulmányaik során képesek legyenek jól strukturált, tudományos nyelvezettel megfogalmazott szövegek megalkotására, mint amilyen például a szemináriumi dolgozat, szakdolgozat, diplomamunka. A tudományos szövegszerkesztés az alapja annak a tantárgynak, amely a hallgatók tudományos íráskészségének fejlesztésére alakult ki, és amely a nemzetközi szakirodalomba

academic writing néven került be. A tantárgy az akadémiai írásra (*academic writing*) és a tudományos írásra (*scientific writing*) épül, amelyeknek a kiindulópontját a források felhasználása alkotja. Ezt a két szövegalkotási formát főleg a felsőoktatás és a tudományos élet alkalmazza. A kettő közti különbség az, hogy míg az akadémiai írás során a szerző egy probléma, terület szakirodalmát tanulmányozza, illetve ezzel kapcsolatban újabb gondolatokat, problémákat vet fel (Kruse 2003), addig a tudományos írás során a szerző informálja az olvasót egy konkrét kutatás eredményéről (Sternberg–Sternberg 2010). Bár a két kifejezést sokszor kezeli a szakirodalom szinonimaként, Pintér és Molnár (2017) szerint az oktatásban az akadémiai írás van jelen, mivel a tanulási folyamat során a szakirodalom tanulmányozása az egyik legfőbb cél, ami a szemináriumi dolgozatok írásával hatékonyan fejleszthető, a tudományos írás pedig már inkább a hivatásos tevékenységet jelenti.

Ma már a hazai felsőoktatási intézmények tantárgyainak mintatanterveiben is találkozhatunk olyan kurzusokkal, műhelyekkel, amelyek a tudományos szövegalkotás fejlesztésére irányulnak, például írásgyakorlat, tudományos írás, tanulmányírás, a tudományos közlés művészete néven. Ugyancsak változó a fogalom megnevezése a magyarországi szakirodalomban is: *tudományos írás* (Pintér 2009; Veszelszki 2016; Deli–Rétvári 2018), *tudományos szövegalkotás* (Rási 2019), *tudományos írásművek készítése* (Kurtán 2011), *tudományos szövegírása* (Körtvélyesi 2018). Bár a kurzusok, műhelyek tartalma és célja zömében megegyezik, a nemzetközi gyakorlattal ellentétben a hazai szakirodalomban még nincs a tudományos íráskészség tanításának egységes megnevezése (Pintér–Molnár 2017).

2.1. Címtípusok és azok funkciói

A tudományos szövegalkotás szerves részét képezi a cím, az írott szövegek azon része, amellyel az olvasó legegyszerűbben találkozik, és amely alapján (gyakran) eldönti, hogy tovább olvassa-e a szöveget vagy sem. Egy jól választott címmel számottevő olvasóhoz juthat el a szöveg, míg egy rosszul megfogalmazott cím miatt vagy olvasókat veszíthet el a szerző, vagy sosem jut el a produktum a célközönséghez (Day 1995). Ezek alapján a cím legfőbb feladatai közé tartozik, hogy odairányítsa a figyelmet a szövegre, hangsúlyozza annak lényegét, kifejezze a szerző attitűdjét a téma iránt, elősegítse a leltározást (Szabó 2001; Tolcsvai Nagy 2001; Tomes 2015; Domonkosi 2016). A figyelemfelkeltés mellett megjelenik még a cím *kataforikus szerepe* is, amely lényege, hogy előzetesen informálja az olvasót a hozzá tartozó szövegről (Szikszainé 1999). A cím és a szöveg viszonya lehet *metonimikus* és *deiktikus*. *Metonimikus* viszony akkor lép fel, amikor a cím képviseli a szöveget, *deiktikus* viszonyról pedig akkor beszélünk, amikor rámutat a szövegre (Tolcsvai Nagy 2001).

Szikszainé (1999) a címek négy általános csoportját állapítja meg: *témamegjelölő cím*, *műfajjelölő cím*, *címkeszerepű cím*, *reklámszerepű cím*. A témamegjelölő címek a leginformatívabbak, ezekből kiderül a szöveg témája. A címkeszerepű címekre jellemző, hogy terjedelmüket tekintve rövidek – egy- vagy kétszavasak. Úgy címkézik fel a szöveget, mint az eladásra kínált árut szokás az üzletekben, így viszonylag nagy hangulatkeltő jelleggel

bírnak. A reklámszerepű címek alapvetően az olvasó figyelmének felkeltésére irányulnak. Ezeknél a címeknél a hatásvadászat az elsődleges, míg az informativitás a perifériára szorul. A műfajmegjelölő címek esetében a cím egyértelműen jelzi az írásmű műfaját. Egyes címek egyértelműen besorolhatók a csoportok valamelyikébe, ám Szabó (2001) szerint az a jó cím, amelyben bizonyos mértékig megjelenik az előbb felsorolt csoportok többsége. Egy-egy cím megalkotását a szöveg témáján kívül természetesen befolyásol(hat)ják egyéb tényezők is, mint például a megjelenés országa, a szöveg műfaja stb.

2.2. A kulcsfogalmak szerepe

A tudományos szövegalkotás további lényeges elemei a kulcsszavak, kulcsfogalmak, amelyek szintén megelőzik magát a szöveget, sokszor a rezümészöveget is. Ezek feladata egyrészt tovább fokozni az olvasó érdeklődését a szöveg elolvasása iránt, másrészt még jobban pontosítani a szöveg témáját. Így kulcsfogalomként nem tanácsos megismételni a cím egyes szavait. A kulcsfogalmak mennyiségi korlátja általában folyóirattól, intézménytől, kiadótól stb. függően változhat (Lőrincz–Sturcz 2013), de leggyakrabban 5 környékén mozog, pl. 3–5 (Debreceni Egyetem, Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem, Cambridge Core), 5–7 (Harvard University), 4–6 (Szegedi Tudományegyetem, Pannon Egyetem). A szakirodalom nagyon gyakran felváltva vagy egymás szinonimájaként használja a kulcsszó és a kulcsfogalom kifejezéseket, pedig a kettő nem ugyanaz. A *kulcsszó* (keywords) egyetlen szót jelent, míg a *kulcskifejezés* (keyphrases) több szóból álló kifejezés. A kettőt együttesen *kulcsfogalom*nak (key terms) nevezhetjük, amely lényege, hogy a lehető legtömörebben, legpontosabban és legrövidebben leírja a szöveg témáját vagy a kutatás tárgyát (Siddiqi–Sharan 2015). A kulcsszavak megfogalmazása során tehát egy olyan lényegkiemelési, sűrítési technika érvényesül, amely elvezeti az olvasót a szöveghez és informálja az írásmű témájáról.

3. Diskurzushibridizáció a tudományos szövegek címeiben

A korábban felsorolt négy címtípust alapvetően két skálán elhelyezve tudnánk a legjobban szemléltetni, ezek az *informativitás skálája* és a *figyelemfelkeltés skálája*. Az előbbi lényege, hogy minél több információt osszon meg az olvasóval a szövegről, míg az utóbbin olyan címtípusok helyezkednek el, amelyek célja az olvasó érdeklődésének, figyelmének felkeltése. A tudományos szövegek címei az informativitás skáláján találhatóak, céljuk ugyanis az, hogy tájékoztassák az olvasót a szöveg témájáról, tárgyáról. Napjainkban a tudományos szövegek címei egyre inkább elmozdulni látszanak az informativitástól a figyelemfelkeltés irányába. A szakirodalom ezt a típusú diskurzusvegyülést *diskurzushibridizációnak* nevezi (Fairclough 1992, 1993; Eitler 2011, 2012; Domonkosi–Ludányi 2018: 101). Azon a címen, amely megfelelően informatív, de már kellően figyelemfelkeltő, megfigyelhető a diskurzushibridizáció jelensége. A diskurzushibridizáció legfőbb összetevői közé tartozik az olyan típusú diskurzusvegyülés, amely során a nem társalgási stílus jellegzetességei vegyülnek a társalgási stílussal, valamint a nyelv

informalizálódása is. A nyelv informalizálódása többek között a tegezésben, felszólító mód használatában, az informális stílusú szavak alkalmazásában és a morfológiailag egyszerűsített változatok alkalmazásában jelenik meg (Eitler 2011).

4. Minta és módszer

Jelen vizsgálat egyetemi oktatók és hallgatók címadási szokásait vizsgálta. A minta teljes száma 107, amiből 89,70% (96 személy) tanár szakos hallgató, 10,30% (11 személy) pedig oktató, akik véletlenszerű mintaválasztási módszerrel kerültek be a vizsgálatba. Az adatközlők az egri Eszterházy Károly Egyetem Bölcsészettudományi és Művészeti Karának Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetében tanulnak, oktatnak. Az adatközlők tudományos munkáinak száma a következőképpen oszlik meg: 6,54% (7 személy) írt 30-nál több tudományos munkát; 2,80% (3 személy) 10–29 között; 3,74% (4 személy) 4–9 között; 86,92% (93 személy) pedig 0–3 között. Az adatokból egyértelműen kiolvasható, hogy a válaszadók zöme nem jártas a tudományos írás területén.

Az adatok kérdőíves módszerrel gyűltek össze, amely két fő részből állt: az anonim háttérkérdőívet egy olyan rész követte, ahol az adatközlőknek két konkrét absztrakthoz kellett címet és kulcsszavakat írniuk. Az utasításban nem volt megszabva, hogy a cím milyen terjedelmű legyen, mint ahogy az sem, hogy hány darab kulcsfogalmat írjanak. A két absztrakt a *Tudománykommunikáció konferencia* 2018-as absztraktfüzetéből (Veszelszki–Cser 2018) került be a kérdőívbe, melyek a következők:

- (1) Közel másfél évtizede indítottuk a www.csillagaszat.hu híroldalt a tudós szakma és a kapcsolódó civil szféra együttműködésében. A Magyar Csillagászati Egyesület hírportáljaként működő oldalon egyetemi és akadémiai oktatók, kutatók, kisebb arányban egyetemi hallgatók írásai jelennek meg, jellemzően heti 4-5 csillagászati cikk formájában. Az előadásban bemutatjuk a hosszú távú működést lehetővé tevő legfontosabb tényezőket, a tapasztalatokat a sajtóval való együttműködés lehetőségeiről, illetve bátorítjuk más szaktudományok képviselőit hasonló kezdeményezések elindítására (Kiss 2018: 17).
- (2) Mit tehet egy 21 éves fiatal azért, hogy nála alig néhány évvel fiatalabb társai jobban szeressék a természettudományokat? Hogyan taníthatja meg a 10–16 éves gyerekeket, hogy mit higgyenek el, és mit ne; honnan ismerhetik fel, ha valami áltudomány, és honnan, ha valami valódi tudomány? Hogyan lett egy kezdeti, „természettudományokat fogok népszerűsíteni nagykoromban” álomból valóság? Előadásomban szeretnék választ adni e kérdésekre; bemutatni, hogyan alakult ki tudománynépszerűsítő csapatunk (tupim.ga), illetve felvázolom azokat az innovatív megoldásokat, amelyekkel népszerűsítjük a természettudományokat. Tudománynépszerűsítő munkám mellett nagy hangsúlyt fektetek

arra is, hogy a fiatal korosztállyal megismertessem azokat a problémaköröket, melyekről az iskolában nem vagy csak keveset hallanak, mégis mire felnőnek égető kérdések lesznek (pl. robotok jogairól szóló kérdések, energia előállításának kérdése stb.). Előadásomban ismertetem, milyen módszerekkel lehet fejleszteni a diákok soft-skilljeit, hogy készen álljanak ezen kérdések megválaszolására (Molnár 2018: 22).

A kérdőíveket az oktatók online, míg a hallgatók hagyományos nyomtatott verzióban kapták meg. A nyomtatott verzió – többek között – azért bizonyult hatékonynak, mivel így nyomon követhető volt az adatok alakulásának folyamata, tehát megfigyelhető lett, hogy milyen változásokon ment át egy-egy cím, mire végleges állapotba került.

5. Eredmények

A következőkben a vizsgálatban összegyűjtött adatok kerülnek ismertetésre. Először a címek tartalmi elemzését mutatom be, amit a kulcsfogalmak mennyiségi elemzése követ.

5.1. Címek elemzése

Korábban már volt szó arról, hogy a címek négy általános csoportja a témamegjelölő, címkeszerepű, műfajmegjelölő és a reklámszerepű cím. A témamegjelölő címek a leginformatívabb jellegűek, mivel a céljuk, hogy ismertessék az olvasót a szöveg témájával, tartalmával. Olyan címek sorolhatók ebbe a csoportba, mint *A csillagászat.hu bemutatása*; *A természettudományi tudománynépszerűsítés perspektívái az oktatásban*; *A természettudományok népszerűsítése a fiatalok körében*. Ezeknél a címeknél a hatásvadászat a háttérbe szorul ellentétben a tájékoztató jelleggel.

A címkeszerepű címek már terjedelmüket tekintve sem lehetnek ennyire informatívak, mint a témamegjelölőek, mivel hosszukat tekintve egy-kétszavas címekről van szó. Ilyen címek például a *Hír hullás*; *Tudománynépszerűsítés*; *Tehetség gondozás*; *Tudóspalánták*. Rövidségük miatt általában a figyelemfelkeltésre összpontosítanak, mivel egy-két szóban aligha lehet pontosan meghatározni a szöveg témáját.

A műfajmegjelölő címek esetében a címben legtöbbször megjelenik, vagy utalás történik az írásmű műfajára, például *A Magyar Csillagászati Egyesület előadása*; *Csillagászati hírportál ismertetője*.

A legutolsó a reklámszerepű címek csoportja, amely a legtávolabb áll a tudományos stílustól, nyelvezettől. Ezek olyan típusú címek, amelyek lényege nem a tájékoztatás, hanem a hatásvadászat, az olvasó figyelmének felkeltése. A reklámszerepű címek olyan technikákat alkalmaznak, amelyek szembetűnők, érdekesek, humorosak lehetnek az olvasó számára. Ezért a vizsgálatban alkalmazott technikák alapján négy alcsoportot alkottunk, amelyek a nyelvjátékos címek, hozott anyagból származó címek, tegező hangnemet alkalmazó címek, felszólító módú címek.

A **nyelvi játékos címekre** jellemző, hogy a cím nagyon sokszor csak az írás elolvasás után válik értelmezhetővé (Szabó 2001), mivel a szöveg segíthet a cím megértésében, dekódolásában. A vizsgálatban gyakori volt, hogy az adatközlők az absztraktok kulcsfogalmával alkottak egy-egy nyelvjátékos címet, mint a *CsillagÁsz*; *TUDOM(ány)*; *Csillagászati tervek*; *Hír csillagok*. Ezeknél a címtípusoknál gyakran jelenik meg rövidítés vagy a betűrím is. A *LOVE TT!* esetében nemcsak az idegen nyelv használata figyelhető meg mint figyelemfelkeltő elem, hanem a természettudomány *TT*-vé való rövidítése, valamint a nagybetűk használata és a mondat végi írásjel is.

A vizsgálatban megjelent a címeknek egy olyan csoportja is, amely az ún. **hozott anyagokra** épít. Több esetben is adták a *Határ a csillagos ég* szólást az egyik absztrakt címének, míg az *Éltrevalók*; *Csillag születik*; *Interstellar* címeknél a már meglévő, más műfajbeli címek újrafelhasználását figyelhetjük meg. A címek esetében a nyelvjátékokra jellemző továbbá, hogy azonos szótöbblől különböző végződésű szavakat alkotnak (Szabó 2001) a szerzők, mint például a *Természetesen a természettudományokról* példa esetében. Ez a cím (is) viszonylag messze került a tudományos stílustól, mint a következő példák is, amelyekben megfigyelhetőek a diskurzushibridizáció nyelvi-informalizációs összetevőjének elemei, a **tegezés** és a **felszólítás**. Személyessé válik a szöveg azáltal, hogy a szerző tegezve szólítja meg az olvasót a következő példákban: *Álomból valóság – Tudd az igazat*; *Mit tudsz a csillagokról?*; *Szeresd meg a tudományokat*; *Tudd, miből vagyok!* Ez utóbbiban már megjelenik a felszólítás is, amit a tudományos nyelvezet szintén nem alkalmaz, a média, sajtó viszont már annál inkább. További példák: *Népszerűsítsük a természettudományokat*; *Több szót a csillagászatról!*

Mivel a hallgatók nyomtatott kérdőíveket töltöttek ki, így azokon a példákon nagyon jól tetten érhető a diskurzushibridizáció folyamata, mivel látszik, hogy melyek azok a címek, amelyeket első verzióként alkottak, és melyek lettek a véglegesek. Például:

(3) *Természet és tudomány* → *Tanulás a természetről* → *Tanító természet*

Ebben az esetben a hallgató a legelső verzióban még egy viszonylag informatív címet alkotott, majd ezt kétszer is áthúzva, átfogalmazva egy teljesen legkevésbé informatív változatot jelölt meg véglegesként.

(4) *(A magyar csillagászati egyesület hírportáljáról* → *Hírhullás*

A (4) példában az figyelhető meg, hogy az adatközlő egy aránylag tájékoztató címet áthúzva végül egy címkeszerepű címet alkotott – vagyis a tudományos diskurzus ebben az esetben is hibridizálódott.

5.2. Kulcsfogalmak elemzése

Jelen vizsgálatban a kulcsfogalmak főképp mennyiség alapján kerülnek elemzésre. A kulcsfogalmak mennyiségi korlátjára általában 3–6 jellemző. Tartalmukat tekintve a lényegük, hogy a lehető legtömörebben, legpontosabban és legrövidebben jelöljék a szöveg témáját vagy a kutatás tárgyát. Jelen vizsgálat kérdőívében nem jelöltük a kulcsfogalmak mennyiségének korlátait, az adatközlőktől függött, hogy ők maguk mennyit jelöltek meg. Mivel nagy különbség volt a kulcsfogalmak számának esetében a hallgatók és oktatók között, ezért a következőkben az adatokat külön tárgyaljuk. Az (1) absztrakthoz 11 oktatóból 18,18% (2 oktató) két fogalmat; 18,18% (2 oktató) három fogalmat; 63,64% (7 oktató) pedig négy fogalmat írt. A hallgatók esetében már megjelent az öt, hat hét és a nyolc kulcsfogalom is. Ez a megoszlás a 96 hallgató adatai alapján a következőképpen néz ki: egy fogalom 6,25% (6 hallgató); két fogalom 19,79% (19 hallgató); három fogalom 35,41% (34 hallgató); négy fogalom 20,83% (20 hallgató); öt fogalom 8,33% (8 hallgató); hat fogalom 3,13% (3 hallgató); hét fogalom 4,17% (4 hallgató); nyolc fogalom 2,08% (2 hallgató).

A (2) absztrakt esetében 11 oktatóból 72,73% (8 oktató) írt három fogalmat; 18,18% (2 oktató) négy fogalmat; 9,09% (1 oktató) pedig öt kulcsfogalmat. Míg a 96 hallgató körében a kulcsfogalmak határa 1–12 volt, amely a következőképpen oszlik meg: egy fogalom 10,41% (10 hallgató); két fogalom 17,71% (17 hallgató); három fogalom 39,58% (38 hallgató); négy fogalom 10,41% (10 hallgató); öt fogalom 9,37% (9 hallgató); hat fogalom 3,13% (3 hallgató); hét fogalom 2,08% (2 hallgató); nyolc fogalom 3,13% (3 hallgató); kilenc fogalom 2,08% (2 hallgató); tíz fogalom 1,04% (1 hallgató); tizenkét fogalom 1,04% (1 hallgató).

Az adatok azt mutatják, hogy az oktatók az (1) absztrakthoz 2–4 kulcsfogalmat írtak, a hallgatóknál ez a határ már 1–8 volt. Hasonlóképpen volt a (2) absztrakt esetében is, ahol az oktatók 3–5 kulcsfogalmat írtak, a hallgatók pedig 1–12-t. Ezek az adatok arra utalnak, hogy az oktatók következetesebben írnak azonos számú kulcsfogalmat, míg a hallgatók kevésbé. Bár jelen elemzésnek nem célja a kulcsfogalmak tartalmi elemzése, alapvetően mégis megfigyelhetőek oktatók és hallgatók kulcsfogalmai közti különbségek. Az oktatók esetében egyszer sem fordult elő, hogy a szavak ragozott alakját használták volna, míg a hallgatók esetében gyakran volt erre példa: *kezdeménnyezésre, hírportáljaként, innovatív megoldásokat, hasonló kezdeményezések elindítására*. Az oktatók példáiban nem volt utalás műfajra, míg a hallgatóknál igen: *összefoglalás, előadás*. Míg az oktatók az absztraktok lényeges elemeit emelték ki, addig a hallgatók nagyon gyakran az irreleváns, lényegtelen fogalmakat jelölték meg, például *robotok jogai, NASA, robotika*. Ezekre az adatokra nézve arra következtethetünk, hogy a hallgatóknak nem volt teljesen világos a *kulcsszó* fogalom, mivel nagyon gyakran sem terjedelmileg, sem tartalmilag nem feleltek meg a tudományos stílusnak.

6. Összegzés

Az adatok összességében azt mutatják, hogy a címadásban erőteljesen jelen van a diskurzushibridizáció, mivel a tudományos címek elmozdultak a figyelemfelkeltés irányába. A hallgatók címadási szokásain érezhető, hogy a tudomány területén járatlanok, míg a média sokkal nagyobb szerepet kap az életükben, így a média nyelvhasználatából sokkal gyakrabban, könnyedebben emelnek át szokásokat, mint a tudományéból. Éppen ezért a hallgatóknak ezeket a tapasztalatokat tanítani is kellene amellet, hogy tudat alatt elsajátítsanak bizonyos szokásokat a tudományos szövegek olvasása során. Mindenképpen megfontolandó, hogy bekerüljön a hallgatók képzési programjába az academic writing tantárgy, ahol olyan ismereteket sajtóíthatnának el, mint például a címadás, kulcsszavak kiválasztása, absztraktok megírása, megfelelő hivatkozás, releváns szakirodalom kiválasztása, stb.

Források

- Kiss László 2018. csillagászat.hu: tapasztalatok egy tudományos ismeretterjesztő hírportállal. In: Veszelszki Ágnes – Cser Nóra (szerk.): *Tudománykommunikáció konferencia: absztraktkötet*. Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem Magatartástudományi és Kommunikációelméleti Intézet. 17.
- Molnár Janka Sára 2018. Tudomány nélkül mit érek én? In: Veszelszki Ágnes – Cser Nóra (szerk.): *Tudománykommunikáció konferencia: absztraktkötet*. Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem Magatartástudományi és Kommunikációelméleti Intézet. 22.
- Veszelszki Ágnes – Cser Nóra (szerk.) 2018. *Tudománykommunikáció konferencia: absztraktkötet*. Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem Magatartástudományi és Kommunikációelméleti Intézet.

Irodalom

- Al-Khasawneh, Fadi Maher 2017. A genre analysis of research article abstracts written by native and non-native speakers of English. *Journal of Applied Linguistics and Language Research* 4/1: 1–13.
- Altınmakas, Derya – Bayyurt, Yasemin 2018. An explanatory study on factors influencing undergraduate students' academic writing practices in Turkey. *Journal of English for Academic Purposes* 37: 88–103. <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2018.11.006>
- Day, A. Robert 1995. *How to write & publish a scientific paper? 4th edition*. Canada: Cambridge University Press.
- Deli Eszter – Rétvári Márton 2018. Academic Writing: A tudományos írás céljai és problémái. *Jel-Kép* 4: 63–70. <https://doi.org/10.20520/JEL-KEP.2018.4.63>
- Domonkosi Ágnes 2016. A metonimikusság szerepe a sajtónyelvi címadásban. In: Reményi Andrea Ágnes – Sárdi Csilla – Tóth Zsuzsa (szerk.): *Távlatok a mai magyar alkalmazott nyelvészetben*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 503–510.

- Domonkosi Ágnes – Ludányi Zsófia 2018. Írásbeli kapcsolattartás a hallgató-oktató viszonyban: szokásrendek és problémák a nyelvi reflexiók tükrében. *Acta Universitatis De Carolo Eszterházy Nominatae, Sectio Linguistica Hungarica* XLIV: 89–107.
- Eitler Tamás 2011. Fogyasztói diskurzusok a magyar felsőoktatásban: egyetemi web-site-ok multimodális elemzése. In: Boda István Károly – Mónos Katalin (szerk.): *Az Alkalmazott Nyelvészet Ma: Innováció, Technológia, Tradíció*. Budapest, Debrecen: MANYE, Debreceni Egyetem. 162–168.
- Eitler Tamás 2012. Egyetemi online bemutatkozó filmek elemzése: a London Metropolitan University példája. In: Molnár Katalin (szerk.): *Az alkalmazott nyelvészet regionális és globális szerepe*. Szombathely: MANYE. 197–204.
- Fairclough, Norman 1992. *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, Norman 1993. Critical discourse analysis and the marketisation of public discourse: the universities. *Discourse and Society* 4: 133–168. <https://doi.org/10.1177/0957926593004002002>
- Jánk István 2016. Az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet digitális tananyagairól. *Iskolakultúra* 26/5: 12.
- Jánk István 2017. Mi az a PISA-sokk, és mi ez a sok felhajtás körülötte? *Nyelv és Tudomány*. <https://www.nyest.hu/hirek/mi-az-a-pisa-sokk-es-mi-ez-a-sok-felhajtas-korulotte> (2019. 05. 11.)
- Kirkpatrick, Lori C. 2012. *Students' strategies for writing arguments from online sources of information* (Unpublished doctoral dissertation). London, Ontario, Canada: The University of Western Ontario.
- Klein, Perry D. – Boscolo, Pietro 2016. Trends in research on writing as a learning activity. *Journal of Writing Research* 7/3: 311–350. <https://doi.org/10.17239/jowr-2016.07.03.01>
- Körtvélyesi Zsolt 2018. *Bevezetés a tudományos szöveg írásába. Szakdolgozati írók kézikönyve*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.
- Kurtán Zsuzsa 2011. Pedagógiai nyelvhasználat tudományos szövegekben. *Iskolakultúra* 21/10–11: 8–17.
- Kruse, Otto 2003. Getting started: academic writing in the first year of a university education. In: Björk, Lennart – Bräuer, Gerd – Rienecker, L. – Jörgensen, Peter Stray (eds.): *Teaching academic writing in European higher education*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers. https://doi.org/10.1007/0-306-48195-2_2
- Lőrincz Éva Anna – Sturcz Zoltán 2013. *Prezentáció*. Budapest: Typotex Kiadó.
- Pintér Henriett 2009. Az írásbeli szövegalkotás: út a tudáshoz. *Magyar Pedagógia* 109/2: 121–147.
- Pintér Henriett – Molnár Pál 2017. A forrásokra építő tanuláscélú írás: a forrásalapú írás. *Magyar Pedagógia* 117/1: 29–48. <https://doi.org/10.17670/MPed.2017.1.29>
- Rási Szilvia 2019. A címadás problematikája és a tudományos szövegalkotás oktatása az IPOO-modell alapján. *OxIPO interdiszciplináris tudományos folyóirat* 1/3: 25–38. <https://doi.org/10.35405/OXIPO.2019.3.25>

- Siddiqi, Sifatullah – Sharan, Aditi 2015. Keyword and Keyphrase Extraction Techniques: A Literature Review. *International Journal of Computer Applications* 109/2: 18–23. <https://doi.org/10.5120/19161-0607>
- Sternberg, Robert J. – Sternberg, Karin 2010. *The psychologist's companion: A guide to writing scientific papers for students and researchers*. New York, NY: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511762024>
- Szabó Katalin 2001. *Kommunikáció felsőfokon*. Budapest: Kossuth Kiadó.
- Szilassy Eszter 2014. Egy felsőoktatási szövegalkotási felmérés tanulságai. *Anyanyelv-pedagógia* 7/3. <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=528>
- Szikszaíné Nagy Irma 1999. *Leíró magyar szövegtan*. Budapest: Osiris Kiadó
- Talebzadeh, Hossein – Samar, Reza Ghafar – Kiany, Gholam Reza – Akbari, Ramin 2013. Steps to a Successful Abstract: A Comparative Genre Analysis. *The International Journal of Humanities* 20/3: 1–25.
- Tolcsvai Nagy Gábor 2001. *A magyar nyelv szövegtana*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Tomesz Tímea 2015. *A tartalomhoz forma. A tömegkommunikáció szövegfajtái történeti és pragmatikai keretben*. Eger: Líceum Kiadó.
- Veszelszki Ágnes 2016. Academic Writing, wissenschaftliches Schreiben, tudományos írás. Egyetemi hallgatók írásos produktumai – stilisztikai és grammatikai szempontból. In: Feld-Knapp Ilona (szerk.): *Grammatik CM3*. Budapest: Eötvös József Collegium. 286–305.